

Handläggare
Åsa Levander
Telefon: 08-508 25 415

Till
Socialnämnden

Sociala insatsgrupper för unga upp t.o.m. 18 år i Stockholms stad

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner denna rapport om stadens arbete med sociala insatsgrupper.
2. Rapporten lämnas till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Arbetet med sociala insatsgrupper har pågått i Stockholms stad sedan slutet av 2011. Idag finns en struktur för arbetet i 13 stadsdelsförvaltningar och under 2013 har 59 ungdomar deltagit i en social insatsgrupp. De som arbetar med sociala insatsgrupper menar, att den intensiva samordningen mellan deltagande aktörer och att insatserna kring individens behov anpassas i varje enskild social insatsgrupp, är de främsta framgångsfaktorerna i arbetet. Det finns ett fortsatt önskemål i stadsdelsförvaltningarna att utveckla arbetssättet vidare både lokalt och genom stadsövergripande nätverk. Under 2014 kommer förvaltningen att stödja utvecklings- och uppföljningsarbetet av de sociala insatsgrupperna.

Bakgrund

Socialnämnden gav i april 2011 förvaltningen i uppdrag att genomföra en förstudie om förutsättningarna för försöksverksamhet med sociala insatsgrupper i Västerort i Stockholms stad (tjänsteutlåtande, dnr 3.2- 0073/2011). Förstudien övergick under 2011 i ett uppdrag att koordinera och stötta uppbyggandet av sociala insatsgrupper i Västerort och Skarpnäck (tjänsteutlåtande dnr 3.2- 0100/2012). I budget för 2012 uppmanades fler stadsdelsförvaltningar att påbörja arbetet med sociala insatsgrupper och förvaltningen fortsatte att koordinera och stötta utvecklingsarbetet i de tolv stadsdelsförvaltningarna som hade kommit igång.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Ärendet

Bakgrund och utvecklingen av sociala insatsgrupper

Betänkandet *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp* (SOU 2010:15) presenterades i mars 2010 och ett av förslagen som presenterades i betänkandet var sociala insatsgrupper. Den 3 mars 2011 beslutade regeringen att Rikspolisstyrelsen skulle initiera en pilotverksamhet med sociala insatsgrupper i tolv pilotområden i landet. Ett av de områden som utsågs var Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning. Målgruppen för det nationella pilotprojektet var unga mellan 15 och 25 år i riskzonen att rekryteras till en kriminell livsstil eller personer som ville hoppa av ett kriminellt nätverk eller kriminell livsstil.

Ersta Sköndals högskola fick i uppdrag att utvärdera arbetet och Rikspolisstyrelsen presenterade sin slutredovisning för regeringen den 31 oktober 2012. Utvärderingen slog fast att det individinriktade strukturerade samverkansarbetet som sociala insatsgrupper för med sig är ett effektivt sätt att arbeta och bidra till att stödja och hjälpa målgruppen. I februari 2013 beslutade regeringen att återigen ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att aktivt stödja arbetet med sociala insatsgrupper i landet. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen den 31 oktober 2014.

Kriterier för sociala insatsgrupper

I oktober 2012 publicerade Socialstyrelsen en vägledning för arbetet med *Samverkan i sociala insatsgrupper – vägledning för lokalt arbete i syfte att motverka en kriminell livsstil bland unga*.

Vägledning ger förslag på hur man kan utveckla arbetet med sociala insatsgrupper, men lämnar öppet för lokala anpassningar utifrån olika förutsättningarna. I staden finns ett stadsövergripande nätverk för samverkan och erfarenhetsutbyte. I nätverket har gemensamma dokument och mallar för arbetet tagits fram utifrån Rikspolisstyrelsens dokument, Socialstyrelsens vägledning och den nationella utvärderingen. Nedan redogörs för kriterierna i vägledningen samt de områden där stadsövergripande samordning har skapats genom nätverket.

Målgrupp för social insatsgrupp är enligt Socialstyrelsens vägledning de ungdomar som riskerar att rekryteras till kriminella nätverk eller utveckla en kriminell livsstil, samt unga som behöver stöd för att lämna ett kriminellt nätverk eller en kriminell livsstil. Det handlar om unga som uppvisar flertalet riskfaktorer när det gäller eget beteende, har förhållandevis få skyddsfaktorer och bedöms ha hög risk för återfall. De ska ha begått flera brott, ibland allvarliga och/eller ha anknytning till kriminella grupperingar. Det stöd och de insatser som ges ska vara individuellt anpassade efter behoven hos varje enskild individ. Socialtjänsten har huvudansvaret för att sociala insatsgrupper kommer till stånd, men både polis och skola ska ingå som aktörer. Övriga aktörer kallas in utefter varje enskild individs situation och behov.

Samtycke måste inhämtas från föräldrar och den unge. En gemensam samtyckesblankett är framtagen för staden.

Samordnaren kan ha som uppgift att leda och hålla ihop alla delar och följa upp samverkansarbetet, antingen rent administrativa uppgifter eller mer behandlande och stödjande gentemot individ och föräldrarna. I stadens stadsdelsförvaltningar ser det olika ut om denna funktion kallas samordnare eller lots. Det finns enbart samordnare, enbart lots eller både samordnare och lots. Vanligtvis har lotsen den mer stödjande rollen gentemot individ och föräldrar medan samordnaren innehar de mer administrativa uppgifterna. Det ser också olika ut om man som samordnare eller lots tillhör socialtjänstens utredar- eller utförarenhet. BAS & Stockholms ungdomstjänst deltar i sociala insatsgrupper på uppdrag från stadsdelsförvaltningarna. De särskilt kvalificerade kontaktpersonerna på BAS antar rollen som lots.

Nätverksmöten med alla aktörer i den sociala insatsgruppen, inklusive aktuell individ och föräldrar ska hållas regelbundet, med ett minsta intervall var femte vecka. Ibland kan det vara lämpligt med tätare mötestillfällen. Det är socialtjänsten som sammankallar till dessa möten.

Individuella åtgärdsplaner ska följas upp vid varje nätverksmöte. I det stadsövergripande nätverket har två versioner av åtgärdsplaner valts ut som alla stadsdelsförvaltningar ska använda sig av.

Stadsdelsförvaltningarnas arbete

Det är idag 13 stadsdelsförvaltningar som har en struktur för arbetet med sociala insatsgrupper. Rikspolisstyrelsens nationella pilotprojekt 2012 var inriktat på åldern 15-25 som lämplig för sociala insatsgrupper, en åldersindelning som kritiserades av samtliga kommuner som ingick (Wollter, Kassman, & Oscarsson, 2013). Regeringen anger inte längre någon åldersindelning för social insatsgrupp. Flera stadsdelsförvaltningar har under 2013 börjat arbeta med unga från 13 års ålder där man anser att detta är lämpligt. Under 2013 har 59 individer ingått i en social insatsgrupp och 39 av dessa har avslutats. Anledning till avslut har varit att målen var uppfyllda, det fanns behov av annan insats, individen blev placerad utanför hemmet, flyttade till annan ort eller utomlands.

Den utvärdering som genomförs av Ersta Sköndals högskola kommer att analysera resultaten samt undersöka hur de unga och deras familjer upplever insatsen. Redan idag uppger socialtjänst och polis att de upplever arbetsättet med sociala insatsgrupper är framgångsrikt och de menar att de största vinsterna är att arbetsättet har skapat en intensiv samverkan som bidragit till en bättre förmåga för organisationerna att möta behoven hos den enskilde. Det är samtidigt en svår målgrupp att arbeta med där det krävs långsiktighet, tålamod och ett kontinuerligt motivationsarbete.

I alla stadsdelsförvaltningar är social insatsgrupp en del av en biståndsbedömd insats. De vanligast insatserna som beviljas i samband med social insatsgrupp är: familjebehandling, särskilt kvalificerad kontaktperson, ungdomsbehandlare och MST. Ofta etableras en kontakt med Maria Ungdom eftersom en övervägande del av de ungdomar som ingår i social insatsgrupp även har missbruksproblematik. Även stadsdelsförvaltningarnas fältassistenter ingår frekvent i social insatsgrupp. Det är vanligtvis polis eller socialtjänst som föreslår en individ för social insatsgrupp, socialtjänsten genomför sedan en bedömning och fattar beslut. Inhämtandet av samtycke sker mestadels av socialtjänsten och andra aktörer bjuds sedan in utifrån den enskilda individens behov.

I flera stadsdelsförvaltningar skrivs social insatsgrupp in som en del av ungdomsvården i yttrande till tingsrätten. Social insatsgrupp har då i vissa fall påbörjats innan domslutet presenterats och ibland inväntas domen innan man påbörjar arbetet. I Skärholmen, Hägersten-Liljeholmen, Enskede-Årsta-Vantör och Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltningar har man lokalt börjat följa upp delmål för individer i social insatsgrupp och uppföljning efter avslut.

Fortsatt utvecklingsarbete

Flera stadsdelsförvaltningar uttrycker en svårighet att få med skolan i arbetet. Dels för att det finns så många skolor i ett och samma område, dels för att ungdomar ofta går i skola i ett annat stadsdelsområde och för att en del skolor inte prioriterar att delta i social insatsgrupp. Samordnarens uppgift blir att informera respektive skola om arbetssättet i social insatsgrupp och förklara vikten av att skolorna medverkar på nätverksmöten.

Ett utvecklingsområde som samordnare och lotsar kontinuerligt arbetar med i de sociala insatsgrupperna är att hålla konstruktiva och målinriktade nätverksmöten. Socialtjänstens medarbetare beskriver att den ungdom som mötena berör kan ha straffat ut sig på olika sätt på skolan eller andra instanser och ibland saknas ork eller motivation hos personalen att fortsätta stödja individen. Det blir då extra viktigt att lyfta att samverkansarbetet gör att alla aktörer gemensamt arbetar mot samma mål. På stadsövergripande nätverk diskuteras förhållningssätt i nätverksmöten och på vilket sätt samordnarna kan göra mötet lösningsinriktat istället för problemfokuserat.

Under hösten 2013 har förvaltningen anordnat tre utbildningsdagar för samordnare och lotsar i sociala insatsgrupper. Dagarna har innehållit erfarenhetsutbyte, föreläsningar kopplat till unga och kriminalitet och workshop med ledarskapsutbildare gällande hur man blir en bättre mötesledare. Det finns en önskan om fortsatt kompetensutveckling och stöd genom stadsövergripande nätverk. Några samordnare har haft gemensam handledning vilket man uppger varit mycket givande för utvecklingen av arbetet. Förvaltningen sammankallade i september 2013 till en första länsgemensam nätverksträff för samordnare och lotsar inom Stockholms stad och nio kranskommuner. En erfarenhetskonferens för Stockholms län planeras i slutet av januari tillsammans med Rikspolisstyrelsen, Länsstyrelsen och Polismyndighet i Stockholms län.

Under 2014 kommer förvaltningen fortsätta att stödja utvecklings- och uppföljningsarbetet av de sociala insatsgrupperna. En gemensam uppföljningsmall kommer att tas fram. Den löpande rapportering som utvärderingen redovisar kommer att omhändertas och processas vidare i nätverk över staden. Utvärderingen kommer att ligga till grund för de utvecklingsområden som behöver mest fokus och stöd.

Utvärdering av Stockholms stad, Botkyrka och Södertälje
Ersta Sköndals högskola genomför en utvärdering av sociala insatsgrupper i Stockholms stad, Botkyrka och Södertälje. Utvärderingen kommer redovisas i maj 2014 och innefattar fyra delstudier. En av delstudierna är en jämförande studie mellan de som är föremål för social insatsgrupp och de som får andra socialtjänstinsatser med kriminalitet som huvudsaklig bidragande orsak samt de som är placerade enligt LVU på SiS institution av samma orsak. De andra tre delstudierna är: effektstudie, programutvärdering och fallstudie. Utvärderingen finansieras av socialnämndens FoU-medel, Länsstyrelsen och Polismyndigheten i Stockholms län.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner denna rapport om stadens arbete med sociala insatsgrupper.